

CIS DE STRANDJUTTER

ZEEKOOL?

Dat letterlijk alles in zee en op het strand belandt, hoeft niet te verbazen. Maar wat gedacht van steenkool? Op mijn favoriete strand, het strand van de Halve Maan ten oosten van de Oostendse haven, vind je ze altijd: grote zwarte brokken echte steenkool (zie foto rechtsboven). De steenkool is zelfs nog bruikbaar. Dat verzekerde me een oude strandjutter die ze verzamelde “voor in mien stove menère”. Ook elders langs onze kust liggen regelmatig grote en kleine brokken steenkool in het aanspoelsel, ja zelfs in het aangevoerde zand van de Vlaamse Banken waarmee de stranden opgehoogd worden. De zeebodem moet er vol van liggen. Waar komt die steenkool vandaan?

DE RAMP MET DE RICHARD DANTON (1868)

Een begin van antwoord is snel gevonden: maritieme trafiek. Zowel ladingverlies als de stoomvaart (met steenkool als brandstof) bieden een verklaring. Van de stoomvaart zijn bovendien ook de uitgebrande resten - de sintels of slakken - te vinden. En over die brokken steenkool op het strand en in zee valt nog wel wat te vertellen. Dat werd mij duidelijk toen ik grasduinend in oude kranten het relaas las van twee scheepsrampen die plaats vonden vóór de haven van Oostende. Dat het er heftig moet aan toe zijn gegaan tijdens de noordwesterstorm van 29 januari 1868, vond ik in twee kranten: *l’Echo d’Ostende* en *l’Organe de Namur* (die blijkbaar een goeie correspondent had in Oostende).

Na een scheepsramp valt er altijd wel iets te juttten. Dat was niet anders bij de scheepsrampen van 29 januari 1868 met het kolenschip de *Richard Danton* en de Engelse oesterketter *Frolice*. Helaas vielen er aan boord van de ketter ook twee doden te betreuren. Deze Engelse *oystermen* kwamen hier in die tijd onze oesters opvissen (... tot ze allemaal waren weggeroofd). Voor de bemanning van het kolenschip liep de schipbreuk beter af. Maar voor het meer dan honderd jaar oude, doorgemieteerde schip zelf, was de stormwind noodlottig. De bemanning was nog maar net van boord of het schip brak uiteen en verdween in de golven. Resultaat: een waar buitenkansje voor de arme plaatselijke bevolking, die al

CHRONIQUE LOCALE.

Hier après-midi vers 2 heures le navire anglais *Richard Danton*, cap. Powell, arrivant de Sunderland avec un chargement de charbon pour Ostende, a été jeté à la côte à l’Est de notre port.

Cet accident est dû, paraît-il, à un coup de vent violent de la partie nord-ouest et la mer impétueuse qui roulait sur la barre, au moment où le *Richard Danton*, se présentait devant le port. L’équipage de ce navire a été sauvé par le canot de sauvetage. À peine ce sauvetage était opéré que le navire naufragé s’est totalement rompu et a été couvert par les lames.

Hier après-midi, peu d’instants avant le naufrage du navire *Richard Danton*, le cutter anglais *Érafice* arrivant vers le port à eu sa même cause, à la suite de quel accident le capitaine, M. A. Rose et le matelot J. Legit, sont tombés à la mer et se sont noyés. Ce malheur s’est produit à proximité du Zeelbank.

Le roulis de la mer était si fort qu’il a été impossible de porter secours à ces deux infortunés marins, qui ont bientôt disparu.

Le capitaine Rose laisse une veuve avec quatre enfants.

Notre société royale Rhétorique dont l’érection remonte au quinzième siècle, vient de signer volontairement son arrêt de mort en vendant publiquement sa belle bibliothèque, son drapeau, ses blasons, ses guidons, ses insignes et ses nombreux objets d’art.

Cette confrérie fut jadis très renommée et comptait dans son sein des écrivains illustres et des écrivains de grand mérite.

Au concours général de canaris, ouvert par la société l’*Union de Bruxelles*, M. Vanden Broecke, de notre ville, a obtenu le premier prix, pour les mâles

die kolen op het strand plots zomaar voor het oprapen had! Dit juttten kon in elk geval op meer begrip rekenen dan de roof van de laarzen van de onfortuinlijke Engelse vissers...

OOST-ENGELS ZWART “GOUD”

Gezien de locatie, is het verleidelijk om de steenkool die je vandaag aantreft op het strand van de Halve Maan te linken aan de *Richard Danton*. De kolen hoeven dan misschien niet van dit schip afkomstig te zijn, waarschijnlijk hebben ze wel dezelfde oorsprong: Oost-Engeland. Vandaag kennen we in de Noordzee winning en transport van het “zwarte goud”, aardolie. Vroeger was die reputatie weggelegd voor steenkool, met de havens langs de Engelse oostkust als belangrijke aanvoeroute. Al van in de middeleeuwen bestond er een intense trafiek tussen

■ In de plaatselijke krant *l’Echo d’Ostende* van 30 januari 1868 is te lezen hoe daags voordien bij stormtij de Engelse oesterketter *Frolice* en het kolenschip *Richard Danton* in de problemen zijn gekomen. De balans: twee verdronken “oystermen” en schipbreuk plus ladingverlies van het Britse kolenschip (FK)

de Oost-Engelse havens Newcastle en Sunderland (thuishaven van de *Richard Danton*) en Vlaanderen. Dat leerde ik toen ik afgelopen zomer in de tentoonstelling over de geschiedenis van de Oostendse haven, “*Vissers, kapers en kooplieden*”, stukken steenkool opmerkte, afkomstig van de opgravingen in het middeleeuwse Walraversijde. Het zijn getuigen van de nauwe maritieme contacten die toen al bestonden met Oost-Engeland. De reis van de *Richard Danton* past daarmee in een lange traditie van maritieme steenkooltransporten.

STENKOOLOO AAN ZEE, ZEEKOOL OP STEEN

Daar aan de Engelse oostkust was steenkool gemakkelijk te winnen. De steenkooladers lagen immers dicht onder het oppervlak. Sommige dagzoomden zelfs op het strand of op de zeebodem, zodat regelmatig brokken kool aanspoelden op het strand. Kennelijk kon het hierbij gaan om respectabele hoeveelheden “sea-coal” (zeekool), zo veel zelfs dat plaatselijke strandjutters ervan konden leven.

Zeekool heeft overigens ook een tweede betekenis, passend in het rijtje van andere zeedieren en -plantennamen (bv. zeeden, zeepaardje, zeekat, zeezypres, zeeanemoon, etc.). In die tweede betekenis is zeekool een strandplant. Bij ons is ze zeldzaam, maar even over de grens op de Noord-Franse keienstranden maak je een goede kans deze stamvader van al onze gekweekte koolsoorten te ontmoeten.

(FK)